

Asia: VN/6417/2022

Hallituksen esitys eduskunnalle palkansaajan työssäoloehdon uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Palkansaajan työssäoloehto (TTL 5 luku ja asetusmuutokset)

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon kertymistä koskevista ehdotuksista?

Näyttelijäliitto ei kannata nyt ehdotettua työttömyyspäivärahan työssäoloehdon euroistamista.

Näyttelijäliitto vaatii, että

- nykyinen luovien ja esityksellisten alojen poikkeus säilytetään ja, että
- maksuperustainen malli korvataan molemmissa jo esitetyllä ja ministeriössä hyväksytyllä ansaintaperusteisella mallilla.

Näyttelijäliiton edustamilla aloilla työssäoloehdon euroistaminen on ollut osittain jo voimassa: valtioneuvoston asetuksen 6 §:n mukaan työsuhteessa, jossa luovan tai esityksellisen työn osuus on ratkaiseva, voidaan työssäoloehdoton lukea jokainen kalenteriviikko, jona henkilön tästä työstä saama veronalainen tulo kuukauden tarkastelujakson aikana on ollut vähintään työttömyysturvalain 5 luvun 4 §:n 3 momentin mukainen määrä eli 298,37 euroa (vuonna 2022). Tällaisten henkilöiden osalta ei siis edellytetä sitä, että työaika valvottaisiin, tai sitä, että työaika on kalenteriviikolla vähintään 18 tuntia. Yhden työssäoloehtokuukauden kerääminen edellyttää nykyäänöksillä siten vähintään 1193,48 euron tuloja.

Kun luovien alojen nykyinen euroistaminen vaihtuu uuteen ehdotettuun malliin, työssäoloehto täyttyy nopeammin ja pienemmillä ansioilla, joten myös ansioturva saattaa monella pienentyä. Voi olla, ettei ole taloudellisesti järkevää ottaa vastaan työtä, jota ei halua huomioitavan ansioturvaansa.

Maksuperusteisessa mallissa työssäoloehdon kertyminen on sattumanvaraista ja riippuu täysin siitä, milloin työnantaja maksaa palkan tai palkan lisät. Työntekijä ei maksuajankohtaan voi itse vaikuttaa, sen sijaan aina on selvää, milloin työ on tehty eli tulo on ansaittu.

Palkanmaksuun liittyvät epäselvyydet ja ongelmat luovilla aloilla eivät ole harvinaisia, ja palkkoja joudutaan säännöllisesti hakemaan palkkaturvasta tai perimään oikeusteitse jälkikäteen. Esityksessä ei ole otettu kantaa, miten tällaiset tilanteet vaikuttavat työttömyysturvaan.

Lisäksi tiettyjä palkanmaksutilanteita varten ehdotuksessa esitetty maksu- ja ansaintaperusteen yhdistävä ns. hybridimalli on työttömän kannalta epäselvä.

Ansiopäivärahan perusteena oleva palkka ja ansiopäivärahan määrä (TTL 6 luku ja asetusmuutokset)

Lausuttavaa ansiopäivärahan perusteena olevan palkan ja ansiopäivärahan määrittelyä koskevista ehdotuksista?

Näyttelijäliitto ei kannata ansiopäivärahan määrittelyä koskevaa ehdotusta.

Hallituksen esityksen mukainen kuukausijakajan käyttö puolikkaiden työssäolokuukausien palkan määrittelyssä voi laskea matalapalkkaisten ja ns. silpputyötä tekevien palkansaajien esim. freelancenäyttelijöiden päivärahan tasoa nykyisestä varsinkin, jos työssäoloehto kertyy puolikkaista kuukausista.

Ansiopäivärahan perusteena oleva tulo tulisi määritellä ansioperusteisesti, jotta tulon vaihteleva ja mahdollinen myöhäinen maksuajankohta ei vaikuta keinotekoisesti ansiosidonnaisen määrään alentavasti.

Lomakorvaus tulee sisällyttää mukaan vakiintuneeseen palkkaan. Esimerkiksi luovien alojen määräaikaisissa työsuhteissa lomaa ei usein pystytä pitämään ja se maksetaan lomakorvauksena. Pidemmässä työsuhteissa vuosilomapalkkana saatu tulo lasketaan mukaan työssäoloehtoon ja etuuden suuruuteen.

Työttömyysetuuden työvoimapolitiittiset edellytykset (TTL 2 a luku 10 § sekä 14 luvun 1 c §)

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehto koskevien ehdotuksen vaikutuksesta työttömyysetuuden maksamisen työvoimapolitiittisiin edellytyksiin?

Näyttelijäliitto katsoo, että myös palkkatukityöstä työssäoloehto tulee kertyä 100 %:sti. Ehdotuksen mukaan palkkatukityöstä työssäoloehto kertyisi vain 75 prosenttia kestostaan. Palkkatuen maksamisen perusteena on työsopimuksella solmittu työsuhde ja palkattu työntekijä tekee työtään kuten muutkin palkansaajat.

Taloudellisten vaikutusten arviointi

Lausuttavaa ehdotuksen taloudellisista vaikutuksista?

Ehdotuksessa on arvioitu ehdotuksen mukaisten toimenpiteiden vahvistavan julkista taloutta 54 milj. ja säästävän 21 milj. euroa pienentämällä jo valmiiksi heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien pienituloisten ja lyhyissä työsuhteissa olevien ansio-osuuksia. Lisäksi ehdotuksen arvioidaan tuovan 1500 lisätyöllistä pääasiassa pienentyneiden ansiosidonnaisten johdosta.

Vaikka esitetyt tavoitteet sinänsä ovat hyviä, Näyttelijäliitto katsoo, että esitetyt keinot ovat kyseenalaisia. Pienennetyllä ansiosidonnaisella ei ole esitetty olevan suoraa työllistymisvaikutusta.

Kansalaisvaikutusten arviointi

Lausuttavaa ehdotuksen vaikutuksista kansalaisiin?

Ehdotuksessa todetaan, että ehdotetut muutokset koskevat lähinnä henkilöitä, joiden työssäoloehto nykyäänösten mukaan kertyy useasta lyhyestä työjaksosta. Vaikutuksia ei ole niihin, jotka työllistyvät kokoaikatyössä yli 6 kuukauden ajan.

Esim. luovilla ja esityksellisillä aloilla tehdään pääasiassa ns. silpputyötä. Työsuhteet ovat lyhyitä ja keikkaluontoisia muutaman tunnin tai muutaman työpäivän mittaisia työsuhteita eikä kokoaikatyötä ole edes tarjolla.

Luovien alojen työmarkkina on myös riippuvainen joustavasta, liikkuvasta ja helposti saatavilla olevasta työvoimasta. Ehdotuksessa esitetty työllistymisen kannustusvaikutus jää siten käytännössä toteutumatta.

Pienentyvä ansiosidonnainen tai sen ulkopuolelle jääminen ei lisää alan työpaikkoja tai työmahdollisuuksia vaan tarkoittaa vain heikentyvää tulotasoa ja sen lisäksi mahdollisesti pienempää eläketurvaa.

Viranomaisvaikutukset

Lausuttavaa ehdotuksen vaikutuksista viranomaisiin? TE-hallinnon henkilöstöä edustavaa tahoa pyydetään arvioimaan vaikutuksia TE-hallinnon henkilöstöön ja sen tehtäviin, erityisesti TTL 14 luku 1 c §:n osalta.

-

Yritysvaikutusten arviointi

Lausuttavaa ehdotuksen vaikutuksista yrityksiin ja muihin työnantajiin?

Ehdotuksella voi olla jopa negatiivisia vaikutuksia luovan ja esityksellisen alan yrityksiin ja työnantajiin. Esityksessä esitetyt työntöön taloudelliset kannustinvaikutukset voivat em. aloilla johtaa työvoiman saatavuuden vähentymiseen ja yritystoiminnan hankaloitumiseen.

Koska kokoaikaisia työnpaikan hankkiminen ja vastaanottaminen tarkoittaa käytännössä työllistymistä täysin muulla alalla, henkilöt eivät ole enää oman alansa työnantajien käytettävissä tarvittavan joustavasti.

Voimaantulo

Lausuttavaa voimaantuloa ja siirtymäsäännöstä koskevasta ehdotuksesta?

-

Muuta lausuttavaa esityksestä?

Muuta lausuttavaa esityksestä?

Luovilla aloilla vasta toivutaan koronan aikaisesta tulojen romahduksesta. Moni miettii alan vaihtoa taloudellisesta epävarmuudesta johtuen. Nyt ehdotettu lisää epävarmuutta:

- joillain malli johtaa siihen, että ansiosidonnainen pienenee
- tai siihen, ettei kannata ottaa sellaista keikkaa vastaan, joka uudessa mallissa huomioitaisiin ja pienentäisi ansiosidonnaista.
- nykyinen luovien alojen euroistamismalli on silpputyössä paremmin ennakoitavissa, kun työssäoloehto täyttyy viikkolaskennalla, ei ehdotetulla kuukausilaskennalla, lisäksi se on alan toimijoille tuttu, uuden mallin vaikutuksia ja tulkintoja ei silpputyössä pysty riittävästi ennakoimaan.

